

Варшава, 4.12.2017 р.

ІСКАНДЕР ЄРІМБЕТОВ, ЗВИНУВАЧЕНИЙ У СПРАВІ АБЛЯЗОВА, ЗАЗНАЄ ТОРТУР У СІЗО

Бізнесмен Іскандер Єрімбетов став черговою жертвою кримінальної справи проти казахстанського опозиційного політика Мұхтара Аблязова. Єрімбетов є братом Ботагоз Джардемалі, юристки Аблязова, яка отримала політичний притулок в Бельгії. Очевидно, влада Казахстану переслідує Єрімбетова з метою тиску на Джардемалі, задля того, щоб змусити її повернутися в Казахстан і дати свідчення проти Аблязова. Єрімбетова утримують в СІЗО Комітету національної безпеки. Крім Єрімбетова були затримані керівники заснованих ним підприємств – Дмитро Пестов, Васирина Соколенко та Михайло Зоров. За наявною інформацією, в результаті тортур і постійного тиску Єрімбетов знаходиться у важкому фізичному стані; під час останньої зустрічі з адвокатом він не міг зв'язно розмовляти і втрачав свідомість.

Іскандер Єрімбетов – відомий казахстанський бізнесмен. Він засновник компанії, яка займається гелікоптерними перевезеннями, а також один із керівників Карагандинської кондитерської фабрики. Єрімбетов – брат Ботагоз Джардемалі, колишньої керуючої директорки БТА Банку та юристки Мұхтара Аблязова, казахстанського опозиційного політика і в минулому – глави БТА Банку.

Ботагоз Джардемалі координувала юридичний захист Аблязова, а також його родичів і колег, які отримали притулок в ЄС. Також Джардемалі надавала консультації іншим активістам і журналістам, яких переслідують за політичними мотивами в Казахстані. Вона робила це неpubлічно, щоб убезпечити членів своєї сім'ї, які проживають в Казахстані.

У липні 2013 року Казахстан висунув Джардемалі звинувачення в рамках справи проти Аблязова, і в серпні 2013 року оголосив її в розшук Інтерполу. У жовтні 2013 року Бельгія надала Джардемалі політичний притулок. У 2016 році Інтерпол видалив її з розшуку. **Джардемалі отримала захист в ЄС, і, ймовірно, влада Казахстану вирішили взятися за її брата – Іскандера Єрімбетова.**

Єрімбетов постійно проживав в Казахстані. За словами Джардемалі, Єрімбетов не підтримував з нею зв'язок, так як «не хотів мати нічого спільного з політикою». 13.11.2017 Єрімбетова затримали в Алмати. Його дружина повідомила, що в цей день невідомі особи в цивільному, не надавши жодних документів, провели обшук у них вдома і забрали всі гроші та коштовності. За словами дружини, не було зроблено опису вилученого майна. **15.11.2017 казахстанський суд заарештував Єрімбетова** на 2 місяці. 22.11.2017 прокурор попросив суд заарештувати майно Єрімбетова і членів його сім'ї.

13.11.2017 також було затримано трьох керівників компаній, заснованих Іскандером Єрімбетовим: **Дмитра Пестова, Васирина Соколенко та Михайла Зорова.** Згідно з наявною інформацією, на них здійснюється тиск з метою отримання свідчення проти Іскандера і його батька Мірзахана Єрімбетова, який також може стати фігурантом кримінальної справи.

Єрімбетову інкримінували «відмивання грошей» (ч. 3 ст. 193 КК). Справу веде Національне бюро Казахстану з протидії корупції. Слідство стверджує, що в 2005 році Аблязов і Джардемалі «втягнули» Єрімбетова в діяльність «злочинної групи». Єрімбетова звинувачують в тому, що він нібито є керівником казахстанських компаній, які отримували гроші з «підконтрольних Аблязову офшорних компаній». Єрімбетова звинувачують у «відмивання» 5,4 млн. дол. На цю суму, як зазначено в обвинуваченні, в 2013 році він придбав Карагандинську кондитерську фабрику. Відповідно до обвинувачення, Єрімбетов здійснював бізнес-діяльність на «гроші Аблязова», «викрадені з БТА Банку».

Єрімбетова утримують в СІЗО Комітету національної безпеки (КНБ) в м. Алмати. За словами Джардемалі, її брат відмовлявся підписувати заяву про «визнання провини».

Адвокат Єрімбетова повідомила, що 20.11.2017 та 21.11.2017 її не допустили до підзахисного. Водночас начальник СІЗО (СІ-1 ДУІС в м. Алмати) повідомив, що 21.11.2017 Єрімбетова вивезли з СІЗО (куди його вивозили – досі невідомо).

22.11.2017 адвокату вдалося побачитися з Єрімбетовим, і вона так описала його стан: **«Він був важко хворий, блідий, в страшенно пригніченому стані, заляканий, періодично втрачав свідомість, мова була незв'язна, не міг взагалі розмовляти, плакав. Також він просив води, видно було, що голодний»**. Адвокат повідомляє, що у відповідь на її запитання Єрімбетов **«спочатку обмовився, що його вивозили, але потім відмовлявся від своїх слів»**. Він також сказав, що його помістили в камеру, де утримуються засуджені, і він спить на підлозі.

До 30.11.2017 адвокат нікому з близьких не повідомляла про ситуацію з Єрімбетовим, оскільки боялася позбавлення адвокатської ліцензії через порушення «таємниці слідства».

Аналогічний випадок, коли казахстанські спецслужби застосовували тортури, щоб домогтися свідчень проти Мухтара Аблязова, мав місце у справі бізнесмена **Муратхана Токмаді**. Його помістили в СІЗО КНБ, після чого у нього виявили тілесні ушкодження. Прокуратура заявила, що він «впав з турніка». Згідно з наявною інформацією, співробітники спецслужб катували Токмаді, вимагаючи від нього «зізнатися», що 13 років тому він «скоїв вбивство на замовлення» Аблязова. В результаті, в жовтні 2017 року Токмаді в усьому «зізнався»^{1, 2}.

Ботагоз Джардемалі наголошує, що її брат ніколи не мав стосунків з Аблязовим і БТА Банком. Показово, що, за словами слідчих, Єрімбетов «отримував гроші від Аблязова», зокрема, в **2005 і 2013** роках. Але обвинувальний вирок казахстанського суду проти Аблязова був винесений **тільки в червні 2017 року**. Тобто фактично стосовно Єрімбетова було застосовано зворотну силу закону.

Цей же «прийом» казахстанські слідчі використовували й стосовно журналіста **Жанболата Мамаю**. Його, як і Єрімбетова, звинуватили за ст. 193 КК в рамках справи Аблязова. Мамаю інкримінували те, що в 2011-2014 роках його газета отримувала спонсорську допомогу від Аблязова, і влада назвала це «відмиванням коштів». Мамаю відмовився «визнати провини», після чого зазнав побиття в СІЗО³.

¹ <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?fileid=24151&lang=EN&search=dHlwZV9zdHJfZW46IldyaXR0ZW4gZGVjbGFyYXRpb24i>

² <http://en.odfoundation.eu/a/8466,meps-address-kazakhstani-authorities-on-political-prisoners-and-eu-kazakhstan-pca>

³ <http://ua.odfoundation.eu/a/8122,zhurnalista-zhanbolata-mamaya-pobili-u-kazahstankomu-sizo>

09.12.2016 Державна рада Франції відмовила в екстрадиції Аблязова⁴ і визнала його справу політично мотивованою. Інтерпол видалив зі списку розшуку Аблязова і кількох інших обвинувачених у справі БТА Банку⁵ у зв'язку з політичним контекстом звинувачень.

Після того, як Франція та інші держави ЄС визнали справу Аблязова політичною, Казахстан пішов шляхом збільшення обсягу кримінальних звинувачень проти нього і його колишніх колег. З цією метою казахстанські слідчі застосовують погрози, тортури, тиск на адвокатів, переслідування родичів. За словами Джардемалі, представники казахстанської влади неодноразово погрожували їй, вимагаючи дати свідчення проти Аблязова. Іскандер Єрімбетов, Дмитро Пестов, Василина Соколенко та Михайло Зоров, очевидно, стали черговими заручниками казахстанського режиму в боротьбі проти Аблязова.

Ми закликаємо міжнародну громадськість невідкладно відреагувати на грубі порушення в справі Іскандера Єрімбетова і звернутися до влади Казахстану з наступними вимогами:

- Допустити європейських лікарів в СІЗО КНБ в м. Алмати з метою надання кваліфікованої медичної допомоги Єрімбетову.
- Забезпечити об'єктивне розслідування інформації про застосування тортур щодо Єрімбетова.
- Дозволити представникам громадянського суспільства і представникам дипломатичних місій відвідати Іскандера Єрімбетова, Дмитра Пестова, Василину Соколенко та Михайла Зорова в СІЗО з метою моніторингу умов їх утримання та стану здоров'я.
- Припинити залякування і тиск на Ботагоз Джардемалі та інших членів сім'ї.

Фундація «Відкритий Діалог» закликає депутатів Європарламенту зайняти принципову позицію: передумовою підписання нової угоди про партнерство між Казахстаном і ЄС має стати звільнення політичних в'язнів, а також дотримання Казахстаном зобов'язань із захисту свободи слова, свободи зібрань та асоціацій.

Для отримання більш детальної інформації, будь ласка, звертайтеся:

Людмила Козловська – lyudmylakozylovska@odfoundation.eu

⁴ <http://www.conseil-etat.fr/Actualites/Communiqués/Decision-d-extradition>

⁵ <http://en.odfoundation.eu/a/8092,report-kazakhstan-pursues-former-top-managers-of-bta-bank-in-order-to-obtain-their-testimonies-against-mukhtar-ablyazov>